

Підтримку надає:

Федеральне міністерство
продовольства і
сільського господарства

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

Випуск 10/2022

МОНІТОРИНГ аграрного законодавства України

Вересень 2022 року

1. Загальне аграрне законодавство (АПД)

Закони та інші нормативно-правові акти, які прийняті або набули чинності у вересні 2022 р.

Законопроекти, прийняті Верховною Радою України в першому читанні у вересні 2022 р.

Законопроекти, запропоновані у Верховній Раді України у вересні 2022 р.

2. Земельне законодавство (Фаховий діалог з земельних питань)

Прийняття, підписання, набрання чинності нормативно-правовими актами у сфері земельних відносин

Законопроектна діяльність

В серії публікацій «Моніторинг аграрного законодавства України» розглядаються закони та нормативно-правові акти Верховної Ради <http://portal.rada.gov.ua/>, які мають вагомe значення для сталого розвитку аграрного сектору (тобто, суттєво впливають на сільське господарство та харчову промисловість).

Інформація з цього огляду не може розглядатися як юридична консультація. АПД та Фаховий діалог з земельних питань не несуть відповідальності за правильність тверджень.

Виконавці

Оперативний партнер
проєкту

Виконавець Фахового діалогу
з земельних питань

1. Загальне аграрне законодавство

Закони та інші нормативно-правові акти, які прийняті або набули чинності у вересні 2022 року

Відтермінування заборони зовнішньої реклами на території пам'яток

Закон України «Про внесення змін до пункту 1 Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» № 2566-IX від 06.09.2022. Закон підписаний Президентом України 29.09.2022 та набирає чинності 30.09.2022.

Законом відтермінується до 01.01.2023 заборона зовнішніх рекламних стаціонарних конструкцій у межах території пам'ятки, зон охорони історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території, у межах історичних ареалів населених місць.

Захист географічних брендів для сільгосппродукції

Закон України «Про особливості правової охорони географічних зазначень для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, захист прав та застосування схем якості, включаючи традиційні гарантовані особливості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів» № 2572-IX від 06.09.2022. Закон підписаний Президентом України 29.09.2022 та набирає чинності 01.10.2022.

Закон було розроблено з метою забезпечення виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції в частині узгодження вимог чинного законодавства України щодо охорони прав на географічні зазначення із правом Європейського Союзу. Положеннями Закону передбачається:

- встановлення правових та організаційних засад схем якості для с/г продукції та харчових продуктів;
- визначення процедури підготовки до реєстрації, використання, захисту та контролю географічних зазначень для с/г продукції (с/г товарів), харчових продуктів (напр. «Херсонський кавун»; «Мелітопольська черешня»);

- визначення терміну «традиційна гарантована особливість» та правових засад її охорони, включаючи підготовку до реєстрації, реєстрацію, використання, захист та контроль.

Ратифікація Угоди щодо участі у Програмі ЄС LIFE

Закон України «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі ЄС LIFE - Програмі дій з довкілля та клімату» № 2590-IX від 20.09.2022. Закон підписаний Президентом України 29.09.2022 та набирає чинності 10.10.2022.

Даним Законом ратифікується Угода між Україною та Європейським Союзом про участь країни у програмі ЄС LIFE – програмі дій з довкілля та клімату. Ратифікація Угоди забезпечить набуття Україною асоційованого членства в програмі ЄС LIFE та сприятиме реалізації спільних проєктів у рамках цієї програми. Угоду було підписано 24.06.2022 у Києві та 13.07.2022 в Празі (Чехія).

Реформування лісової галузі

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування управління лісової галузі» № 1003 від 07.09.2022. Постанова набирає чинності 10.09.2022.

Дана Постанова передбачає реформування лісової галузі. Замість 24 обласних управлінь Держліс-агентства утворюються дев'ять регіональних офісів лісового та мисливського господарства. 158 лісогосподарських підприємств зливаються в єдине державне спеціалізоване лісогосподарське підприємство «Ліси України».

У подальшому структура «Лісів України» має складатись з трьох рівнів: місцеві філії, регіональні офіси, центральний офіс. Таким чином, формується модель з двома незалежними вертикалями управління лісами. ДП «Ліси України» господарює, регіональні управління агентства впроваджують державну політику і контролюють діяльність лісокористувачів – як державних, так і всіх інших. Центральний офіс Держліс-агентства координує взаємодію обидвох вертикалей управління. При цьому ліси залишаються державними.

Фумігація вантажів за межами України

Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів

України від 1 квітня 2022 р. № 398» № 1029 від 10.09.2022. Постанова набирає чинності 20.09.2022.

Постановою дозволяється проведення фумігації вантажів на вимогу країни-імпортера, як в межах, так і за межами території України.

Транспортний безвіз з ЄС

Указ Президента України «Про затвердження Угоди між Україною та Європейським Союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом» № 654 від 16.09.2022. Постанова набирає чинності 30.09.2022.

Постановою затверджується Угода між Україною та Європейським Союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом, учинену 29.06.2022 в м. Ліоні. Угода скасовує необхідність отримання українськими перевізниками відповідних дозволів для здійснення двосторонніх та транзитних перевезень в держави ЄС. Окрім того, Угода містить спрощене визнання водійських прав. Термін дії Угоди складає один рік з можливістю пролонгації.

Зміни у наданні грантів для садівництва та тепличного господарства

Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 738» № 1065 від 27.09.2022. Постанова набирає чинності 29.09.2022.

Даною Постановою уточнюється перелік витрат, на які видається грант. Також в порядку надання грантів для садівництва та тепличного господарства передбачається створення нових робочих місць, зокрема, постійних працюючих – на стадії висадки насаджень, сезонних працюючих – при вступі саду у фазу товарного плодоношення.

Повна заборона експорту до Росії

Постанова Кабінету Міністрів України «Про заборону вивезення товарів з України на митну територію Російської Федерації» № 1076 від 27.09.2022. Постанова набирає чинності 30.09.2022.

Даною Постановою передбачається заборонити вивезення за межі митної території України товарів за контрактами, торговельною або країною призначення яких є Російська Федерація. Ця норма втрачає чинність з дня припинення або скасування воєнного стану та припинення застосування Російською Федерацією недружніх дій проти України.

Законопроекти, прийняті Верховною Радою України у першому читанні у вересні 2022 року

Спрощення оформлення прав на земельні ділянки

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання вчинення нотаріальних та реєстраційних дій при набутті прав на земельні ділянки» № 7532 від 07.07.2022. Законопроект прийнято за основу 06.09.2022, готується на друге читання.

До головних положень законопроекту належать:

- відсутність перевірки відповідності набувача земельної ділянки с/г призначення вимогам Земельного кодексу України при набутті у власність земельних ділянок с/г призначення: для ведення садівництва площею, що не перевищує 0,25 га, і для ведення особистого селянського господарства площею до 2 га, розташованих в межах населених пунктів;
- встановлення норми про те, що площа земельних ділянок с/г призначення, що належать на праві спільної сумісної власності подружжю, враховується до загальної площі земельних ділянок лише того з подружжя (колишнього з подружжя), за ким зареєстровано право власності;
- надання можливості передачі переважного права купівлі земельної ділянки с/г призначення лише на певний строк, а не безстроково, як має місце зараз тощо.

Відновлення системи прав оренди

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» № 7636 від 05.08.2022. Законопроект прийнято за основу 07.09.2022, готується на друге читання.

Законопроект передбачає повернення до системи оформлення прав оренди земельних ділянок с/г призначення, яка існувала до запровадження воєнного стану.

Детальніше див. випуск «Моніторинг аграрного законодавства» № 09/2022.

Заборона передачі державних земель в постійне користування

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель фізичними особами та суб'єктами державного сектору економіки» № 7588 від 25.07.2022. Законопроект прийнято за основу 20.09.2022, готується на друге читання.

Даним законопроектом пропонується заборонити передавати земельні ділянки державної та комунальної власності у постійне користування для ведення товарного с/г виробництва.

Детальніше див. випуск «Моніторинг аграрного законодавства» № 08/2022.

Старт реформи рибної галузі

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання в галузі рибного господарства, збереження та раціонального використання водних біоресурсів та сфері аквакультури» № 7616 від 29.07.2022. Законопроект прийнято за основу 20.09.2022, готується на друге читання.

Законопроект передбачає положення для спрощення доступу до ринку рибного господарства.

Детальніше див. випуск «Моніторинг аграрного законодавства» № 08/2022.

Законопроекти, запропоновані у Верховній Раді України у вересні 2022 року

Посилення держпідтримки АПК та експорту під час війни

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо державної підтримки сільськогосподарства та експорту агропродукції під час воєнного стану» № 8025 від 13.09.2022, знаходиться на розгляді у комітетах (ініціатори – Лабазюк С.П., Гайду О.В. та ін. (партії «Слуга народу», «За майбутнє», депутатська група «Довіра»)).

Законопроектом передбачається:

- запровадження окремої державної підтримки в частині капітального будівництва експортної інфраструктури шляхом субсидування до 50% плати та до 90% процентів за кредитами;

- виділення грантів для оновлення парку зерновозів, зернових контейнерів, полімерних рукавів та мішків, обладнання з навантаження та розвантаження;
- запровадження страхування об'єктів зберігання або переробки с/г продукції від ризиків у виді бойових та воєнних дій та часткова компенсація страховикам у разі знищення від 40%;
- механізм підтримки виробників вітчизняної техніки та обладнання (зерновози, причепи, контейнери), шляхом її закупівлі з наступним безоплатним наданням у користування сільгоспвиробникам;
- надання міжнародним неприбутковим організаціям (напр., ООН/ФАО) статусу операторів мультимодальних перевезень при експорті української агропродукції.

Видатки державного бюджету на агросектор у 2023

Проект Закону «Про Державний бюджет України на 2023 рік» № 8000 від 14.09.2022, знаходиться на розгляді у комітетах (ініціатор – Шмигаль Д.А. (Кабінет Міністрів України)).

Законопроектом передбачається наступний розподіл видатків на аграрний сектор у 2023р.:

- 1,37 млрд. грн. - надання грантів для створення або розвитку бізнесу, в т.ч. садів та теплиць (Мінекономіки України);
- 0,2 млрд. грн. - на державну підтримку с/г товаровиробників, які використовують меліоровані землі, та організацій водокористувачів;
- 0,97 млрд. грн. - на фінансування Держгеокадастру, з них:
 - 16 млн. грн. - на проведення інвентаризації земель та оновлення картографічної основи Державного земельного кадастру,
 - 139 млн. грн. – на проведення земельної реформи;
- 6,1 млрд. грн. - на фінансування Держпродспоживслужби України, з них:
 - 3,5 млрд. грн. – на заходи державного ветеринарно-санітарного контролю,
 - 700 млн. грн. – на протиепізоотичні заходи та участь у Міжнародному епізоотичному бюро;

- 0,57 млрд. грн. – на фінансування Державного агентства лісових ресурсів України (Міндовкілля України), з них:
 - 0,44 млрд. грн. – на ведення лісового та мисливського господарства, охорону і захист лісів;
- 2,2 млрд. грн. – на фінансування Державного агентства меліорації та рибного господарства України, з них:
 - 105 млн. грн. – на організацію діяльності рибовідтворювальних комплексів;
 - 1,9 млрд. грн. – на експлуатацію державного водогосподарсько-меліоративного комплексу.

Видатків на держпідтримку аграрного сектору у 2023 не передбачено (у 2022р. – 4,4 млрд. грн). Фінансова підтримка аграріїв можлива за умови міжнародного фінансування.

Покращення роботи Державного земельного кадастру

Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про Державний земельний кадастр» щодо удосконалення ведення Державного земельного кадастру» № 8042 від 16.09.2022, знаходиться на розгляді у комітетах (ініціатори – Богданець А.В., Кузнєцов О.О. та ін. (партії «Слуга народу», «За майбутнє», депутатська група «Довіра»)).

Метою законопроекту є підвищення ефективності та якості роботи Державного земельного кадастру. Положеннями законопроекту, зокрема, пропонується:

- удосконалити механізм виправлення помилок у Державному земельному кадастрі;
- врегулювати процедуру оскарження рішень, дій або бездіяльності Державного кадастрового реєстратора;
- встановити платність послуги за здійснення державної реєстрації земельної ділянки з видачею витягу з Державного земельного кадастру у вигляді адміністративного збору у розмірі 0,15 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- збільшити розмір адміністративного збору за надання відомостей з Державного земельного кадастру (на 0,005-0,015 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб).

Дотації на розвиток господарства

Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» щодо державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників» № 8051 від 19.09.2022, знаходиться на розгляді у комітетах (ініціатори – Гайду О.В., Чорноморов А.О. та ін. (партії «Слуга народу», «За майбутнє»)).

Законопроект передбачає часткову компенсацію с/г товаровиробника витрат і дотації на розвиток господарства, зокрема на майбутнє будівництво та придбання обладнання. Законопроект визначає держпідтримку виробників, які закладають плодово-ягідні насадження, виноградники та хмільники, вирощують овочі. Їм частково компенсують витрати на:

- на придбання (вирощування) садивного матеріалу і насіння;
- проведення робіт та придбання матеріалів для спорудження шпалер (в тому числі з антиградовим укриттям);
- будівництво систем мікрозрошення;
- реконструкцію холодильників для зберігання, будівництво лабораторних комплексів для виробництва безвірусного садивного матеріалу.

На компенсацію зможуть розраховувати також ті агропідприємства, які виробляють і зберігають корми для тварин і птиці.

Окрім того, покриватимуться витрати на будівництво нових та/або реконструкцію, модернізацію, капітальний ремонт існуючих внутрішньогосподарських меліоративних систем.

Автори, редакція та контакти:

Загальне аграрне законодавство (АПД)

Підготовка проекту: Катерина Лелет

Моніторинг та редакція видання українською

мовою: Марія Ярошко – Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)

Редакція видання німецькою мовою: Симан Юрк – ІАК Аграр Консалтинг ГмБХ (виконавець проекту АПД)

Тел. +38 066 598 14 40

info@apd-ukraine.de

www.apd-ukraine.de

2. Земельне законодавство (Фаховий діалог з земельних питань)

Прийняття, підписання, набрання чинності нормативно-правовими актами у сфері земельних відносин

06.09.2022 року Верховною Радою України було прийнято за основу законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання вчинення нотаріальних та реєстраційних дій при набутті прав на земельні ділянки» (р.№ 7532).

Текст законопроекту

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=74504

Коментар: до законопроекту увійшли усі положення підготовленого до другого читання законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення положень стосовно вчинення нотаріальних та реєстраційних дій в процесі набуття прав на земельні ділянки» (р.№ 6199д), аналіз якого наведений у звіті за грудень 2021 року.

07.09.2022 року Верховною Радою України було прийнято за основу законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» (р.№ 7636).

Текст законопроекту

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=74684

Коментар: аналіз законопроекту наведений у звіті за липень-серпень 2022 року.

20.09.2022 року Верховною Радою України було прийнято за основу законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель фізичними особами та суб'єктами державного сектору економіки» (р.№ 7588 від 25.07.2022»

Текст законопроекту

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=74622

Коментар: аналіз законопроекту наведений у звіті за липень-серпень 2022 року.

Законопроектна діяльність

Діяльність Комітетів Верховної Ради України

30.09.2022 року на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики було підтримано законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» (р.№ 7636 від 05.08.2022).

Текст законопроекту

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=74684

В процесі доопрацювання до другого читання законопроект був доповнений наступними положеннями.

1. Передбачені зміни до законів України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність», «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо функціонування картографо-геодезичного фонду України.
2. Збільшити на один місяць (з двох до трьох місяців) строк, протягом якого землекористувачі, договори користування земельними ділянками щодо яких зареєстровані районними військовими адміністраціями, зобов'язані зареєструвати речові права на такі земельні ділянки у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.
3. Скасувати надання спеціального дозволу Служби безпеки України на виконання під час воєнного стану топографо-геодезичних вишукувань сертифікованими інженерами-землевпорядниками, сертифікованими інженерами-геодезистами;
4. Скасувати інститут втрат сільськогосподарського виробництва, які відшкодовуються при зміні цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Коментар: питання доцільності повного скасування інституту втрат сільськогосподарського виробництва є дискусійним. Вказаний інститут існує у земельному законодавстві України ще з радянських часів. Втрати сільськогосподарського виробництва являють собою кошти, які має сплатити землевласник (землекористувач) при переведенні земельної ділянки сільськогосподарського призначення при переведенні її до земель несільськогосподарського призначення. Розмір вказаних коштів складає 30 відсотків різниці між нормативною грошовою оцінкою після та до зміни цільового призначення земельної ділянки. Вказані кошти розподіляються між місцевими бюджетами місцевого, районного та обласного рівня і мають витратитися на охорону земель, проведення інвентаризації земель, проведення нормативної грошової оцінки земель.

Повне скасування інституту втрат сільськогосподарського виробництва має і позитивні, і негативні наслідки. Позитивом є те, що це сприятиме будівництву промислових та інших об'єктів, які є необхідним для відновлення економіки України у воєнний та післявоєнний час. Негативом є позбавлення місцевих бюджетів коштів на цілі, які є актуальними для територіальних громад.

Зареєстровані законопроекти

16.09.2022 у Верховній Раді України зареєстрований законопроект «Про внесення змін до Закону України "Про Державний земельний кадастр" щодо удосконалення ведення Державного земельного кадастру» (р.№ 8049), внесений н.д. Богданцем А.В. та ін. та законопроект «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів у сфері ведення Державного земельного кадастру» (р.№ 8043), внесений н.д. Богданцем А.В. та ін.

Текст законопроекту 8049

<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40465>

Текст законопроекту 8043

<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40468>

Законопроектом 8049 передбачені наступні положення.

- встановлення плати (адміністративного збору) за державну реєстрацію земельної ділянки у Державному земельному кадастрі (сьогодні ця послуга є

безоплатною) у розмірі 0,15 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

- підвищення розміру адміністративного збору за надання відомостей Державного земельного кадастру;

- удосконалення порядку виправлення помилок Державного земельного кадастру, який можливість автоматизованого направлення повідомлення про таку помилку державному кадастровому реєстратору. Державний кадастровий реєстратор за допомогою технічних засобів електронних комунікацій не пізніше наступного дня має надіслати копію повідомлення про помилку особам, які мають речові права на відповідні земельні ділянки. Особи, яким надіслано копію повідомлення про помилку, протягом 15 календарних днів з дня її отримання мають право надати свої пояснення та/або заперечення щодо повідомлення. Після закінчення зазначеного строку Державний кадастровий реєстратор приймає рішення про виправлення помилки або відмову в її виправленні. Виправлення помилки Державного земельного кадастру здійснюється за погодженням з особами, які мають речові права на відповідні земельні ділянки.

Законопроектом 8043 передбачено, що 20 відсотків адміністративного збору за державну реєстрацію земельної ділянки та надання деяких інших послуг у сфері Державного земельного кадастру спрямовуються до спеціального фонду Державного бюджету України і використовуються на функціонування Державного земельного кадастру.

Коментар: законопроекти оцінюються позитивно. Вони покликані вирішити нагальну проблему браку коштів, необхідних для ведення Державного земельного кадастру. На сьогодні значна частина технічних функцій кадастру, які передбачені законами, не реалізовані через брак коштів. Запровадження платності найбільш розповсюдженої на сьогодні кадастрової послуги, - державної реєстрації земельної ділянки, і спрямування частини плати від неї на функціонування кадастрової системи сприятиме вирішенню зазначеної проблеми.

Автори, редакція та контакти:**Земельне законодавство (Фаховий діалог з земельних питань)**

Моніторинг та редакція видання українською мовою: Сергій Біленко

Редакція видання німецькою мовою: Катя Делльс, Аудріус Паура

Німецько-український агрополітичний діалог (Фаховий діалог з земельних питань)

Тел. +38 066 598 14 40

info@apd-ukraine.de

www.apd-ukraine.de